

Posudek oponenta práce

Martin MÁŠILKO, *Muži a ženy v Chýnově v první polovině 19. století ve světle svatebních smluv. Bakalářská práce, České Budějovice 2014, 79 s.*

Jako téma své bakalářské práce Martin Másičko zvolil velice zajímavou problematiku každodenního života a genderových vztahů ve venkovském prostředí první poloviny 19. století. Vybral si také velmi příhodný a osvědčený pramen – svatební smlouvy, které byly při studiu podobných otázek badateli již několikrát úspěšně využity. Místně svou analýzu zasadil do prostoru chýnovského panství, mohl se tedy opřít o poměrně bohatou existující literaturu. V kontextu těchto skutečností se však bakalářská práce Martina Másička jeví jako nepříliš zdařilá, neboť s využitím zmíněných pramenů a stávající literatury mohla vzniknout studie o poznání vyšší úrovně.

V úvodní kapitole autor zmiňuje využití zdroje a metodologické podněty, ze kterých vycházel. Zatímco při nahlédnutí do závěrečného seznamu se zdá být soupis prostudované literatury k tématu vcelku úplný a zahrnující vše podstatné, vlastní text přesvědčivě nepůsobí. Jednotlivé studie jsou řazeny za sebou bez viditelné souvislosti a především bez jakékoli reflexe. Zmiňovány jsou práce, které se studovaným tématem souvisí spíše okrajově, naopak podstatné stati se připomínají jen okrajově nebo vůbec. Metodologické ukotvení svého výzkumu Martin Másičko spíše pouze naznačuje, cituje některé základní teoretické práce, avšak takřka bez komentáře. Rozbor využitých pramenů je v úvodní kapitole shrnut do jednoho odstavce, přičemž chybí odkaz na archivní dokumenty v poznámce pod čarou.

Druhá kapitola je věnována dějinám Chýnova, v jejímž závěru autor okrajově zmiňuje také počet obyvatelstva. Přestože cílem práce nebylo studium demografického vývoje městečka, alespoň stručné nastínění populační a sociální struktury lokality, například na základě některé dobové topografie, by bylo více než žádoucí. Opomenutí těchto skutečností autorovi znemožnilo položit si například otázku, kdo měl zájem na uzavření svatebních smluv. Následující kapitola se věnuje právním a společenským aspektům uzavírání manželství. Tato problematika byla připomenuta v řadě studií, které autor opomíjí. Opírá se pouze Klabouchovu práci a o ustanovení všeobecného občanského zákoníku z roku 1811, cituje však z jeho novely, která vyšla až v roce 1862. Starší právní normy a zvyklosti ohledně rodinného a dědického práva nejsou zmiňovány vůbec, přestože měly zásadní vliv i ve studovaném období.

Vlastním předmětem bakalářské práce se stala analýza 59 svatebních smluv vzniklých mezi lety 1799-1849. Martin Másičko správně pojmenoval badatelské okruhy, které je možné na základě tohoto pramene zkoumat, avšak jeho vlastní přístup není možné nazvat analýzou.

Nastíněné otázky zodpovídá spíše namátkově, eventuálně na základě ilustrativně vybraných případů.

Na příklad na s. 24 se uvádí, že „sepsání kontraktu nebylo pro všechny samozřejmou záležitostí, ale pouze výsostí [!] skupiny, která v tomto činu spatřovala nejen právní ukotvení závazků, ale také projev společenské reprezentace.“ Toto tvrzení je bezesporu pravdivé, avšak autor jej vlastně nijak nedokládá. V kapitole 6.2. se sice zabývá sociální skladbou snoubenců, uzavírajících svatební smlouvy, v podstatě však pouze vyjmenovává jednotlivá povolání. Velmi zajímavá otázka tzv. sociální homogamie v souvislosti s vyplácenými věny vůbec není řešena. V kapitole 6.4. autor analyzuje problematiku právního zastoupení ženichů a nevěst, aniž by věnoval pozornost jejich sňatkovému věku. Souhlas zákonných zástupců s plánovanou svatbou byl v případě nezletilců povinný pro příslušníky obou pohlaví. Pokud se k plnění ustanovení svatební smlouvy zavazoval otec, byl samozřejmě přítomen jejímu uzavření, a to opět bez ohledu na věk a pohlaví snoubenců. Závěry ohledně postavení mužů a žen, které Martin Másílko v těchto souvislostech vyvodil, tedy nelze považovat za opodstatněné.

V práci se objevuje řada obsahových nepřesností, které mohly být snadno eliminovány pečlivějším studiem autorem citované literatury. Například ke kapitole 6.1., kde se autor zabývá četností uzavírání svatebních smluv v jednotlivých letech, je možné připomenout, že ve sledovaném období svatební smlouvy neměly být do pozemkových knih teoreticky vůbec vkládány. Úsměvně vyznívá rozbor uzavírání svatebních smluv v průběhu roku, které autor interpretuje pomocí sklizňového kalendáře a načasování zabíjaček (s. 37-38), avšak poněkud zapomíná na existenci církevního zákazu konání svateb v postě. Jeho pozornosti zřejmě unikl i státní bankrot roku 1811, neboť nikde neobjasňuje, zda uváděné peněžní částky byly počítány v konvenční, nebo vídeňské měně.

Hlavní pozornost byla v předložené práci věnována genderovým rolím mužů a žen ve venkovské společnosti. Mimořádně zajímavá problematika však v podání Martina Másílka nabízí pouze obecně formulovaná tvrzení, jen povšechně a nedůsledně podpořená vybranými citáty z pramenů. V této skutečnosti spočívá největší slabina předložené bakalářské práce. Řada správně položených a formulovaných otázek odpovědi buď zcela postrádá, nebo není jasné, jak k nim pisatel dospěl. Některé provedené dílčí analýzy naopak působí dojmem, že autor ani netuší, proč je prováděl. Na několika místech je z citací patrné, že Martin Másílko neporozuměl věcným souvislostem nebo jazyku studovaných pramenů. Příkladem může být údajný „vlastní svět“ Veroniky Hujrové na s. 65, kdy se jednoznačně jedná o stanovení výměnku pro případ ovdovění, nikoli o vymezení životního prostoru a soukromého „pokoje“ s kuchyňkou pro vdanou hospodyni.

Po formální stránce nelze práci vytknout závažnější nedostatky, její vědecký aparát odpovídá obvyklým požadavkům. Velkým problémem je však nedostatečná jazyková úroveň předložené práce. Vedle omluvitelných překlepů se zde objevují závažné gramatické a stylistické nedostatky, které ztěžují pochopení předloženého textu nebo působí poněkud tragikomicky (například tvrzení o „naprosté impotenci v sepisování smluv“ na s. 35, kterou měla způsobit finanční krize v průběhu napoleonských válek). Místy čtenář nabývá dojmu, že ani sám autor plně nerozuměl sdělovaným informacím.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem doporučuji bakalářskou práci Martina Másílka k obhajobě a hodnotím ji stupněm **dobře**.

České Budějovice, 18. 8. 2014

doc. PhDr. Josef Grulich, Ph. D.